

Сімферополю – 2196 років?

Микола Семена

Ті, хто гадає, ніби Сімферополь — місто порівняно “молоде” і було засноване лише 1784 р., будуть вражені, дізнавшись, що столиці Кримської автономії... 2196 років!

У Криму розглядають можливість змінити обчислення віку головного міста автономії. Чи примирить це росіян і кримських татар?...

Разом із підготовкою документів для внесення до списків світового надбання ЮНЕСКО кримських музеїв Херсонесу Таврійського і Бахчисарайського палацу голова Республіканського комітету АРК з охорони культурної спадщини Сергій Тур надіслав мерові Сімферополя Віктору Агєєву лист, у якому просить владу розглянути питання щодо зміни обчислення терміну від дня заснування міста. Якщо цю ідею буде підтримано, то роком створення кримської столиці вважатимуть 185 рік до нашої ери — дату появи столиці скіфської держави Неаполь Скіфський.

“У результаті тривалих археологічних досліджень цієї пам'ятки було відкрито потужні оборонні стіни, залишки палаців, царських мавзолеїв. Вся відома на сьогодні інформація підтверджує, що Неаполь Скіфський був найдавнішим населеним пунктом Криму, який мав столичний статус, — йдеться у листі. — Це дозволяє ставити питання про значне удавнення історичного віку столиці Криму. Вважаємо за доцільне внести зміни до даних про офіційний історичний вік Сімферополя, тим самим збільшивши його з 226 до 2196 років”.

Кримський історик Георгій Когонашвілі, відповідальний за зв'язки Рескому з охорони культурної спадщини зі ЗМІ, зазначив, що “старіння” Сімферополя дозволить йому потрапити до списків ЮНЕСКО, стати міжнародним

містом-пам'яткою. Таким чином кримська столиця привабить велику кількість туристів, дослідників історії, а разом з ними і кошти.

— Загальновідомо, що місто Сімферополь — столиця Автономної Республіки Крим — було засноване указом російської імператриці Катерини II 1784 року не на порожньому місці, роз'яснює свою позицію голова Рескому Сергій Тур. — Так звану російську частину міста, яке спочатку мало регулярне планування, заклали безпосередньо на захід від кримськотатарського міста Ак-Мечеть (Акмесджит), що існувало на цьому місці імовірно з XV–XVI ст. У свою чергу, сама Ак-Мечеть немов прилягала із заходу до руїн набагато древнішої фортеці, яку місцеве населення називало Керменчик — “маленька фортеця”.

Показовим є й той факт, що перші археологічні відкриття у цій фортеці, зроблені майже 200 років тому, були здійснені при розбиранні руїн на каміння для будівництва споруд Сімферополя. З найперших знахідок ученим стало зрозуміло, що тут розташовувався зовсім не ординарний населений пункт, пов'язаний з ім'ям знаменитого царя Скілура і ототожнений ними з царською фортецею Неаполіс, яка згадувалася в стародавніх текстах. З тієї миті і дотепер багатьма поколіннями археологів накопичено багатющий матеріал з історії і культури цього древнього міста, що існувало з II ст. до н.е. до III ст. н.е., — відкриті залишки оборонних стін, гробниць, палацових будівель і будинків простих людей.

Найвидатнішою і найбільш значущою історичною знахідкою на городищі є надгробна плита з віршованим написом старогрецькою мовою, виявлена 1999 р. У ній названий цар Аргот —

Залишки стародавнього Неаполя Скіфського.
nice-places.com
<http://www.rackopki.ru>

“повелитель Скіфії, багаті на кінські пасовища”. Цей історичний персонаж раніше був відомий як чоловік боспорської цариці Камасарії, яка жила у середині II ст. до н.е., а для Неаполя Скіфського він став першою історичною особою, яка достовірно проживала і похована на території фортеці.

Знаменитий цар Скілур був, вочевидь, його наступником. Парадоксально, але факт: такі яскраві знахідки й активні наукові розробки різьоме контрастували з украй занедбаним станом самої пам'ятки, яка, до речі, має національний статус. Останні 20 років Неаполь Скіфський перебував у центрі особливої уваги вчених: саме в цей час була розроблена найсучасніша концепція його поетапного розвитку, а також розгорнуті дискусії щодо деяких суперечливих питань його історії.

У 2010–2011 рр., за ініціативою Рескомітету АРК з охорони культурної спадщини і завдяки зусиллям Ради міністрів АРК,

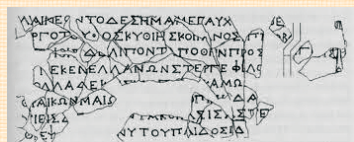
на базі Неаполя був створений однойменний історико-археологічний заповідник і відновлено археологічні дослідження. Нові знахідки і відкриття не забарилися: поряд із баштою-мавзолеєм були знайдені клейма на ручках амфор родоського виробництва, які дозволили завершити дискусію про час виникнення неапольської фортеці і остаточно підтвердити гіпотезу, за якою ця подія сталася близько 185 року до н.е.

Згідно з найсучаснішими науковими розробками, Неаполь Скіфський постає містом із багатою і різноманітною мультинаціональною культурою, у якій змішалися грецькі, скіфські, фракійські, кельтські, таврські і сарматські риси. У II ст. до н.е. це була головна царська фортеця Криму (Кримської Скіфії), пов'язана з іменами правителів Аргота, Скілура і Палака.

Незабаром на місці Неаполя Скіфського розіб'ють парк історії. Як розповів старший науковий співробітник Кримської філії Інституту ар-

хеології Юрій Зайцев під час презентації фільму “Неаполь Скіфський. Повернення із небуття”, “час академічного показу старожитностей минув. Зараз Європа не боїться експериментувати. Пам'ятку потрібно наповнити живою історією. Ніхто не заважає використовувати макети стінобитних машин і підймальних механізмів, наприклад...”.

Знайдений розбитий восьмирядковий напис на кам'яній плиті сьогодні є єдиним у північному Причорномор'ї підписним надгробком особи

царського рангу. “Це залишки мавзолею царя Аргота. Напис грецькою мовою у віршованій формі говорить про те, що це гробниця прославленого Аргота, могутнього повелителя Скіфії, багаті на кінські пасовища. Отже ми можемо назвати першого “сімферопольця”, який був царем Неаполя. Він помер у II столітті до нашої ери”, – відзначив Юрій Зайцев.

Вже цього літа на День міста в Сімферополі “приміряли на себе багатівкову славу”: було проведено абсолютно нову для таких випадків, а тому і найбільш очікувану сімферопольцями подію Дня міста – театралізовану виставу “Скіфська містерія” на території заповідника “Неаполь Скіфський”. Уздовж пагорбів за територією “Неаполя” розташувалися “давні ремесла” – ковалі, ремісники, селянки, ворожки... Городянам було запропоновано абсолютно нові розваги – битва на мечох, “скіфські” танці, древній “тир”, смажений бичок на рожні, жваво йшла торгівля “історичними” товарами – прикрасами з орнаментами, глиняним начинням, картинами і виробами.

Башта над мавзолеєм царя Аргота, відтворена у 1989 р. quickstep.narod.ru

Барельєф із зображенням Скілура і його сина Палака. II ст. до н.е. <http://www.qrim.ru>

Фрагментований напис з епітафією царя Аргота. II ст. до н.е. <http://www.sno.pro1.ru>

Ритуальний басейн на території древнього городища. Фото Т. Берегової. <http://www.segodnya.ua>

Вже тоді міський голова Сімферополя Віктор Агєєв говорив: *“Ми тут зібралися для того, аби пригадати історію і розуміти, звідки все починалося. Ми святкуємо 227 років, але історія нашого міста почалася набагато раніше. Неаполь Скіфський тому підтвердження...”*. Гості свята побачили “Скіфську містерію” — епізод з життя скіфської столиці періоду правління царя Скілура. Студенти і співробітники Кримського університету культури, мистецтв і туризму показали урочисту зустріч городян на чолі зі Скілуром і царицею Амагою воїнів, які повернулися зі вдалого походу з багатю здобиччю.

— *Водночас, — підкреслює Сергій Тур, — закладення за указом Катерини II Сімферополя у кінці XVIII ст., безумовно, знакова подія в історії міста, проте вона відображає лише один етап у його багатотисячній історії. Фактична біографія місця, де була проголошена столиця Таврійської губернії, набагато давніша, багатша і багатогранніша. І в цьому сенсі Неаполь Скіфський — безумовний його початок, точка відліку визначеного, “міського” рівня цивілізації зі всіма основними складовими.*

Не секрет, відзначає Сергій Тур, що Сімферополь, як і весь Крим, інколи є предметом міжжетнічних розбіжностей: як приклад якраз можна навести ситуацію з “кримськотатарською” і “російською” версіями його заснування. “Сива давнина” у цьому випадку має всі шанси примирити російських і кримських татар, показати, що поліетнічна і мультикультурна столиця Криму існувала тут задовго до появи і тих, і інших, декілька століть процвітала на перехресті сухопутних доріг і торгівельних магістралей на кордоні Сходу і Заходу.

І в цьому сенсі 1784 року відбулося не заснування, а відродження сучасної столиці Криму, яка може і повинна стати місцем нормального цивілізованого співіснування всіх народів, які населяють півострів, незалежно від їх древності і

Перший заступник Голови Ради міністрів Крима П. Бурлаков (праворуч) і міський голова Сімферополя В. Агєєв перерізають символічну стрічку на відкритті заповідника. <http://www.ark.gov.ua>

Святкування Дня міста у Сімферополі, червень 2011 р. <http://moineau2007.livejournal.com/>

віросповідання. У міській раді наразі оцінюють цю ідею і вважають, що, перш ніж вносити зміни в обрахування віку Сімферополя, слід провести круглий стіл із істориками, обговорити проблему і ухвалити єдине правильне рішення, аби надалі не було розбіжностей.

У зв'язку з цим у Рескомі АРК з охорони культурної спадщини розглядається також можлива зміна герба. Замість бджоли з написом “Місто користі”, як вважають, гербом Сімферополя може бути древнє зображення скіфського вершника.

Із цього приводу в столиці Криму вже розгораються запеклі суперечки. Проти зміни обрахування віку міста виступили кримські російські організації, які

вважають, що заслуга у створенні міста Сімферополя (у перекладі з грецького — міста користі) належить імператриці Катерині II.

Водночас, ініціативу голови Республіканського комітету АР Крим з охорони культурної спадщини Сергія Тура, який пропонує вважати датою заснування Сімферополя 185 рік до нашої ери, з розумінням зустріли у кримськотатарському меджлісі.

“Як відомо, — пише тижневик “Авдет”, — до цього часу з політичних причин датою заснування кримської столиці прийнято вважати дату його перейменування: після захвату Криму назва міста була перероблена з кримськотатарського “Акмесджит” (Біла мечеть) на штучно придумане грецьке “Сімферополь” (Місто користі). Крім того, це дозволить з'ясувати роль у кримській історії Катерини II, яка зовсім не створювала нове місто на новому місці. Таким чином фактично відсікався зв'язок міста з його колишньою історією у складі кримського ханства”.

Представники меджлісу, підкреслює видання, “неодноразово ставили під сумнів правильність щорічного помпезного святкування чергової річниці з дня перейменування Сімферополя у 1784 році і наполягали на поверненні місту його справжнього віку”. Ініціативу щодо зміни віку кримської столиці вже підтримала Громадська рада при виконкомі Сімферопольської міськради, деякі інші громадські і національно-культурні організації.

Адреса оригіналу статті: www.day.kiev.ua